

Kære Adam O (modtager af kulturministeriets børne- og ungdomslitteraturpris 2020), kære nominerede, kære publikum.

Til *Kulturministeriets forfatterpris for børne- og ungdomslitteratur* har vi i år nomineret tre forfattere til tre værker, som er helt utroligt forskellige, men har det til fælles at repræsentere det ypperste inden for det brede og fantastiske felt af litteratur for børn og unge læsere. At udpege en prismodtager har også i år været meget svært, fordi vi sammenligner unikke og ja, faktisk usammenlignelige værker. Derfor er det også på sin plads at ønske tillykke til alle nominerede – hvor ville jeg ønske, at vi kunne give en pris til jer hver.

Inden jeg om lidt når frem til at begrunde prismodtager, vi så valgte, nemlig Adam Os *Den rustne verden: Ukrudt*, vil jeg sige lidt om de to andre nominerede:

Anna Jacobina Jacobsens *Spurv* er et poetisk tekst- og billedværk med en smuk historie, der handler om en lille pige og hendes elskede far. Han ligner Elvis og er buschauffør med en særlig evne til at synge, så stemmen ær menneskers kinder. Han kender sin rute; men en dag farer han vild mellem tomme ølflasker og spurven Ediths magiske sang. *Spurv* handler om at finde sin egen stemme og forstå sin fars væsen og kærlighed. Det er en bog, der kan læses af børn og voksne, fortolkes og diskuteres livet igennem.

Zakiya Ajmis *Vulkan* er en ungdomsbog, der beskriver livet, når det brænder og revner. Handlingen er barsk og berører tabuer som vold og psykisk sygdom, men samtidig er der også plads til den unges selvstændige stillingtagen og første møde med kærligheden. Romanens form er sammensat og ambitiøs. Fortælleren er den 16-årige Anna, men hendes stemme akkompagneres af andre stemmer i form af breve, sms-korrespondancer og endelig en række sider med referater af geologiske optegnelser, som metaforisk beskriver situationen i en kriseramte familie. Ajmi leverer med *Vulkan* en troværdig, betagende og original version af den klassiske identitetsundersøgende ungdomsroman.

Og nu kommer vi så til årets prismodtager: Adam Os *Ukrudt*, som er tredje og sidste del af trilogien *Den rustne verden* udgivet i 2019-2020. Første del var allerede nomineret sidste år, men med *Ukrudt* har Adam O vist, at den ambitiøse, vilde og til tider provokerende komposition holder helt til slut.

I *Ukrudt* samles trådene i et ret vildt plot, og selvom der er tale om en dystopi, er der plads til både humor og happy ending, uden at der gives køb på troværdighed eller tillid til læserne.

I *Den rustne verden* er Danmarks hovedstad som følge af klimaforandringer og forurening flyttet til Grønland, mens Jylland, Fyn og Sjælland er efterladt som en ørken, der fungerer som affaldsdepot og skueplads for magtkampe mellem autonome bander. Fire søskende er stukket af fra deres nordlige bopæl for at finde bedstefar i Malmø. Tilfældigvis er de nødlandet i Jylland, og herfra er de rejst gennem en ødelagt civilisation for nu – i *Ukrudt* – at lande i magtens centrum i Sydsverige. Her afslører de et totalitært regime, der via konspirationer og sindrig overvågning har undertrykt sin egen befolkning.

Adam O kombinerer kendte inspirationskilder på en hidtil uset måde, idet han lader elementer fra klassiske seriebøger som Enid Blytons *De fem møde* et Orwellsk univers med kontrol, nysprog og kynisme. Heldigvis er det børnenes opgave at finde tilbage til medmenneskeligheden, og hjælpen kommer fra fallerede robotter og livskloge bedsteforældre. Da de voksnes ærgerrighed og egoisme endeligt er besejret, bliver der plads til en ny form for bæredygtighed, hvor uregelmæssigheder og ukrudt ses som et gode.

Den rustne verden handler overordnet set om magt, misbrug af teknologi og forurening, men også om menneskers (især børns) evne til at løse problemer ved hjælp af fantasi, snuhed, sund skepsis, kreativitet og ikke mindst samarbejde. Fællesskab er vigtigt for et samfunds overlevelse, men der skal være plads til individet, ellers går det ikke. Børnene i Adam Os univers forstår, at de skal tage hensyn til hinanden. De er ikke perfekte hver især; faktisk har de flere svage punkter i kraft af sygdom og manglende selvtillid, men sammen formår de at imødegå den undertrykkelse og kynisme, de udsættes for.

Den rustne verden er en sprudlende, spændende, charmerende, uhyggelig, udfordrende, farlig, fantasifuld, aktuel og eviggyldig roman, og derudover er den enormt velfortalt i både ord og billeder. Få andre forfattere har formået at skrive så bredt appellerende, samtidig med at tidens helt store emner adresseres, og læseren opfordres til refleksion og stillingtagen. Både som forfatter og illustrator dyrker Adam O en fabulerende stil, der afbøder alle eventuelle tilløb til patronisering. Forfatterens egne illustrationer til *Den rustne verden* understøtter vildskaben og friheden i universet, samtidig med at de understreger såvel drama som ømhed. For eksempel er afbildningen af den følsomme relation mellem en kasseret robot og et fysisk skrøbeligt barn eminent udført, både på et verbalt og visuelt plan.

Selv i de mest dystre passager i *Den rustne verden* ligger der et håb og en anerkendelse af børn som mennesker med en selvstændig evne til at tænke og handle i egen ret. Dette barnesyn smitter også af på fortællestilen, som stiller krav om indlevelse og opmærksomhed. Komplicerede fænomener i romanen er aldrig behæftet med unødige forklaringer, for barnet regnes for en kompetent læser, der kan forstå og fortolke på egen hånd. Dermed bliver *Den rustne verden* også åben for fortolkning på flere niveauer, og den er værd at vende tilbage til. Læsere af enhver slags bliver oprørte og frem for alt berørte, fx af alliancen mellem små børn og sære skraldeskabninger.

Tillykke til Adam O med den ærefulde pris. Tillykke også til læserne med en ny serie, der med humor og originalitet kan skabe læseglæde og lyst til mere.